

Безперечно, при цьому виникало багато проблем, які потребували оперативного розв'язання на науковій основі. Це стосувалося, зокрема, опрацювання організаційно-методичних основ реформування колгоспів і перетворення їх в організаційно-правові структури на основі приватної власності на майно й землю, проблем соціального розвитку аграрного сектору економіки та формування системи надійного соціального захисту селян та інших сільських жителів, а також розвитку сільських територій.

Поглиблюючи теоретичні положення розвитку й реалізації системи ринкових відносин, В.В. Юрчишин розробив і запропонував практичні механізми мотивації виробничої діяльності, що дає змогу на рівні села розв'язати проблему власності, господаря землі як винятково важливу складову побудови нового суспільного ладу.

Розглядаючи причини, що зумовили соціальний занепад села й бідність значної частини селян, В.В. Юрчишин визначальними вважає суб'єктивні причини, які, з одного боку, є наслідком прорахунків аграрної політики, а з іншого – недоліками здійснення реформ. Одним із найсуттєвіших проявів, на його погляд, є соціальні втрати: безробіття, низький рівень заробітної плати, деградація сільських поселень, втрата сільської інфраструктури.

У гостро дискусійній проблемі щодо надання землям сільськогосподарського призна-

чення статусу товару, В.В. Юрчишин виходив із реалій. По-перше, земля вже є предметом купівлі-продажу земельних ділянок, які знаходяться у приватній власності громадян. По-друге, з часом законодавчо буде визнано право цивілізованих земельно-товарних відносин. Проте на сучасному етапі не слід штучно прискорювати цей процес за відсутності інфраструктури з питань ринку земель.

У новітніх дослідженнях В.В. Юрчишина значна увага приділяється питанням захисту селянства і розвитку сільських територій. Велику увагу він приділяє дослідженню такої фундаментальної проблеми, як формування та здійснення аграрної політики незалежної України. Йому належить пріоритет в обґрунтуванні мети і визначенні етапів аграрної політики та розробці методологічних основ реформування аграрних відносин.

Незалежно від того, в якій установі працював чи працює, на нинішній час В.В. Юрчишин займається розв'язанням економічних проблем сучасного сільського господарства.

Ми всі, його колеги, горді тим, що нам довелося працювати з такою щирою, простою, доступною і такою визначною Людиною, завжди доброзичливою, професійною та відповідальною, готовою прийти на допомогу. Його завжди молодечий запал, завзяття й оптимізм із роками не проходять і вся наукова громадськість очікує від Володимира Васильовича Юрчишина нових, ще вагоміших творчих та життєвих здобутків.

*М.Й. МАЛІК, доктор економічних наук, професор,
академік НААН, завідувач відділення соціально-економічних проблем
розвитку сільських територій
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»*

*

Основоположник науки відродження сільського господарства України

У науці основою служить вершина. В аграрній економічній науці знаменною вершиною в дослідженні проблеми відродження сільського господарства постає академік Володимир Васильович Юрчишин, який ще у 1999 році в журналі «Економіка України»

опублікував статтю під красномовною назвою: «До проблеми відродження сільського господарства України». Саме тоді було започатковано наукове опрацювання проблеми, що й нині не лише зберігає свою актуальність, а загострюється в силу збереження

перманентної соціально-демографічної кризи села та ведення виснажливої для селянства й національної економіки антитерористичної операції.

Відродження сільського господарства стосується різних його граней та значною мірою визначається аграрною політикою й розвитком аграрних і земельних відносин в Україні. В.В. Юрчишину належить беззаперечний пріоритет в опрацюванні соціально-економічних, політико-правових та організаційних проблем аграрної й земельної реформи, ідей щодо відродження села і сільського господарства, підходів до реформування сільськогосподарських підприємств, засад становлення різноукладної економіки сільських територій. Ним уперше, ще за перебування України в складі колишнього Радянського Союзу, виявлено прояви системної аграрної кризи й обґрунтовано необхідність вироблення власної аграрної політики, що повинна враховувати особливості та національні інтереси українства. Новітніми на той час були сформовані науково-методологічні й організаційно-методичні підходи до реформування аграрних і земельних відносин, що передбачали подолання відчуження селянина від землі, майна та результатів праці, як гальмуючих прогресивний рух вітчизняного сільського господарства.

Важливими для поточного часу залишаються стратегічно вивіреними результати дослідження В.В. Юрчишина щодо розвитку нових аграрних виробничих структур й економічної ефективності їх функціонування в ринковому середовищі. Визначені ним орієнтири соціально-економічних змін макроекономічного та мікроекономічного рівнів мають стати основним правилом для всіх нинішніх і майбутніх поколінь управлінців та реформаторів. Він обґрунтував положення щодо того, що реформаційні процеси потрібно оцінювати не за кількістю й швидкістю проведених заходів, а за одержаними від них соціально-економічними результатами. Адже зміни у відносинах на селі заради самих змін не повинні бути метою, а лише засобом переведення сільського господарства на високоефективні засади сталого розвитку.

Академіком відстоюється мудра позиція щодо поступового, еволюційного розвитку

аграрних відносин і недопущення у зв'язку з цим недостатньо продуманих та поспішних рішень і дій, які негативно впливали б на процес аграрних перетворень та створювали несприятливу соціально-психологічну атмосферу навколо них. Із цього приводу відома його позиція щодо невинуватості й недопущення насильницького руйнування колективних господарств, які у радянські часи сконцентрували потужний виробничо-господарський та інтелектуальний потенціал, ресурси якого доцільно посилювати й у підприємницькому середовищі.

Особливої уваги при цьому вчений приділяє необхідності вирішення на селі соціально-побутових та соціально-культурних питань. Справедливо визначається необхідність формування такої аграрної політики, за якої одночасно з розв'язанням найближчих і середньострокових завдань, забезпечувалась орієнтація на досягнення кінцевої мети – поетапне виведення сільського господарства України на рівень розвинутих в аграрному відношенні країн.

Наголошуючи на потребі відродження українського села, В.В. Юрчишин неодноразово особисто й разом із представниками вітчизняної інтелектуальної еліти через засоби масової інформації привертає увагу громадськості та владних структур до того, що подальший сільський занепад стає безпосередньою загрозою становленню державності України, обґрунтовуючи конкретні пропозиції щодо подолання існуючих негараздів і попереджаючи про можливі небезпеки на шляху виведення вітчизняного сільського господарства на рівень новітніх світових стандартів.

Висока громадська позиція вченого проявляється у принциповому відстоюванні наукових поглядів та найприйнятніших у кожному конкретному випадку практичних справ. Його любов до науки – це любов до правди, тому чесність є однією з основних чеснот ученого, а наукові принципи і порядність – зразком прояву найвищих людських засад.

Фундаментальна наукова ґрунтовність В.В. Юрчишина проявляється в тому, що для нього характерний досить широкий спектр досліджуваних економічних про-

блем: інтенсифікація садівництва та виноградарства, організація виробничо-господарської діяльності сільського господарства й агропромислового комплексу, управління районною ланкою АПК, управління в сільськогосподарських підприємствах, організація праці керівників аграрних підприємств, кадрово-управлінське забезпечення аграрних підприємств, управління якістю, управління науково-технічним прогресом в аграрній сфері, розвиток та реформування аграрних і земельних відносин, державна аграрна політика, розвиток сільських територій, сільський розвиток, розвиток відносин власності тощо. Будучи різноплановими, всі вони мають одну спільну рису – високий теоретичний рівень, бо їх поєднує глибоке проникнення в сутність досліджуваних економічних явищ, ґрунтовність при узагальненні набутого досвіду та практики сільського розвитку, логічність при розкритті закономірностей процесів, що протікають в аграрній економіці.

Відродження сільського господарства реальне за умови його надійного наукового забезпечення, конкретні здобутки якого втілюються в життя. Фундаментальна дослідницька і, що не менш важливо, організаційно-прикладна робота Володимира Васильовича Юрчишина щодо запровадження одержаних напрацювань у практику господарювання, свого часу сприяли висхідному розвитку сільського господарства 80-х років минулого сторіччя. Його своєрідним творчим почерком виступає органічна єдність теоретичного й прикладного результату. Науково-прикладна результативність ученого та одержаний на той час достатньо високий рівень соціально-економічної захищеності селянства збігаються. Для агроекономічної науки це є зразком плідності, якості й ґрунтовності наукового пошуку і запровадження в життя одержаних наукових результатів.

Своєрідна візитна картка В.В. Юрчишина – креативний характер його наукових робіт. Кожну з них по праву можна називати піонерною розвідкою та як таку, що має свою особливу родзинку. В полі його наукового тяжіння немає місця для штампів і повторів. На цьому особливо варто наголосити, бо, маючи оригінальний та нестандартний роз-

пис своїх праць, усі вони покликані служити вітчизняним селянину, селу, сільському господарству.

Підґрунтям феноменальних наукових здобутків В.В. Юрчишина є надійна методологічна база. Для кожної його дослідницької роботи характерні наукова й прикладна актуальність, чіткість при визначенні мети з відповідними їй завданнями, на основі яких формується зміст конкретного пошуку. Висновки дослідження завжди мають логічні пояснення та аргументацію. Особливе значення для відродження сільського господарства має цільова спрямованість здійснюваних наукових напрацювань та їхнє втілення у практику господарювання.

Сучасні дослідження В.В. Юрчишина присвячені аграрній політиці в Україні на зламах політичних епох. Актуалізує зроблені вченим історико-соціально-економічні нариси орієнтація країни на європейську інтеграцію й необхідність дотримання пріоритетності інтересів сільської людини при побудові регуляторної політики нашої держави. Вчений не претендує на завершеність даного дослідження, подаючи його як одне з можливих через призму формування новітньої за змістом і формою державної аграрної політики. Системний характер її оцінки забезпечують історичні, соціальні й економічні позиції, з яких проводиться поглиблений аналіз успадкованого від попереднього суспільно-політичного устрою стану та тенденцій розвитку найважливішої галузі країни в нерозривному зв'язку з селянством і сільським способом життя.

Розкриваючи місце аграрного сектору в системі людина – суспільство – світ, правильним постає представлення селянства не тільки як носія матеріального достатку, а також творця ментальності українства, його культури, духовності, світогляду. Тому при викладенні суспільно-історичних аспектів входження країни на початку третього тисячоліття в нову суспільно-політичну епоху вченим правильно наголошується на необхідності чіткого визначення стратегії формування нового аграрного ладу пострадянської України.

Як видатний учений сучасної аграрної економічної науки академік В.В. Юрчишин

вносить своє ім'я в історію цієї науки не лише власними відкриттями, а й тими, до яких він спонукає інших науковців. Так, будучи консультантом із теоретичних та практичних питань розвитку відносин власності в сучасних аграрних перетвореннях в Україні, В.В. Юрчишин загострює увагу дослідника на загальнонаукових і світоглядних аспектах розвитку відносин власності як об'єктивної основи відродження сільського господарства. В результаті цього було вперше обґрунтовано структуру комплексного дослідження феномену власності в усій повноті його змісту, форм та процесів розвитку, що включає, з одного боку, окремі галузі науки (економіку, соціологію, право, психологію й ін.), а з іншого – міждисциплінарні наукові пошуки, що уможлиблює консолідувати процес пізнання та використовувати широкий арсенал дослідницьких методів предметно складної динамічної системи для розв'язання прикладних завдань реформування відносин власності в періоди кардинальних соціально-економічних перетворень. Крім того, набули подальшого розвитку засади світоглядного забезпечення реформування й розвитку відносин власності, що науково обґрунтовує виведення на чільне місце реальної пріоритетності інтересів селянства як визначальної основи стратегічно-цільового призначення аграрних перетворень.

Генеральною і незмінною лінією багаторічного наукового служіння академіка В.В. Юрчишина відродженню сільського господарства є його селяниноцентризм. Кожне слово його публікацій, виступів на фо-

румах фахівців та широкої громадськості, в приватних бесідах із представниками різних управлінських рівнів і суспільних прошарків болить селянськими інтересами. Найточніше це передає присвята ретроспективним нарисам у трьох частинах наукового видання «Сучасні аграрні перетворення» 2013 року: «Історично селянському Роду України, Фундатору й Оберегу соціогенетичного коду вітчизняної нації присвячується».

Новітній етап дослідження академіком В.В. Юрчишином проблеми відродження сільського господарства України ґрунтується на соціоекономічних засадах. Так, у статті «До проблеми системної переорієнтації розвитку агросфери на засадах соціоекономіки», що була опублікована вченим у журналі «Економіка АПК» (2013, № 11), розкриваються сутнісні та науково-прикладні засади становлення агросоціоекономіки в системі розбудови соціоекономічної моделі майбутнього України. Дослідницьким результатом є концептуальні основи відповідної переорієнтації вітчизняної агросфери, сільського сектору, сільських територій на послідовно соціоекономічний тип розвитку. Визначальною методологічною основою досягнення такої мети приймається міждисциплінарний характер агросоціоекономіки. Змістом, механізмами і результативністю такої переорієнтації визначено поетапне досягнення її стратегічних кінцевих мети й завдань, формування агросоціоекономічної субмоделі розвитку країни.

Велич академіка В.В. Юрчишина – захист селян та відродження села України.

***М.П. САХАЦЬКИЙ, доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри маркетингу
Одеська державна академія будівництва та архітектури
Г.М. ЗАПША, доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту та маркетингу
Одеський державний аграрний університет***

*